

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/21/2014
Identifikačné číslo spisu:	3211205315
Dátum vydania rozhodnutia:	04.11.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Šramková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:3211205315.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Šramkovej a sudcov JUDr. Ľubora Šeba a JUDr. Jána Auxta v právnej veci navrhovateľky COFIDIS, a. s., so sídlom v Bratislave, Suché múto č. 1, zastúpenej Advokátska kancelária Antovszká, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Vlárská č. 32, proti odporkyni F. F., bytom I., o zaplatenie 1.358,63 Eur a príslušenstva vedenej na Okresnom súde Bánovce nad Bebravou sp. zn. 3 C 4/2012, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 12. septembra 2013 sp. zn. 4 Co 183/2012, takto

rozhodol:

Najvyšší Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie z a m i e t a .

Odporkyni nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

Okresný súd Bánovce nad Bebravou rozsudkom z 21. marca 2012 č. k. 3 C 4/2012-57 návrh navrhovateľky, ktorým sa domáhala zaplatenia sumy 1.358,63 Eur a príslušenstva na základe uzavretia Zmluvy o revolvingovom úvere medzi navrhovateľkou a odporkyňou zamietol. Ďalej rozhodol, že zmluvná podmienka obsiahnutá v bode 8.4 Všeobecných obchodných podmienok s názvom „Skončenie zmluvy o úvere“ spoločnosti COFIDIS, a. s. IČO 36 816 337, so sídlom Bratislava, Suché múto 1, podľa ktorej zánikom alebo zrušením zmluvy o úvere nezanikajú nároky veriteľa zo zmluvy o úvere alebo s ňou súvisiace, ktoré vznikli pred skončením zmluvy alebo v súvislosti s jej skončením je neprijateľná. S prihliadnutím na povahu účastníkov a obsah zmluvy dospel k záveru, že išlo o zmluvu o spotrebiteľskom úvere v zmysle zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch v znení neskorších predpisov. Navrhovateľka z dôvodov uvedených v čl. 8 Všeobecných obchodných podmienok (porušenie zmluvných podmienok odporkyňou) sa rozhodla odstúpiť od zmluvy. S prihliadnutím na to, že v danom konaní ide o občianskoprávny vzťah, je potrebné aplikovať na odstúpenie od zmluvy ustanovenia Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého (§ 48 Občianskeho zákonníka) dospel k záveru, že zmluva sa doručením odstúpenia od zmluvy od počiatku zrušila a jej zrušením zanikajú práva a povinnosti strán z nej plynúce. Strany sú povinné v takomto prípade musia vydať vzájomne poskytnuté plnenia, resp. nahradiť škodu, ak niektorej zo strán vznikla. Podmienku

koncipovanú v ustanovení čl. 8.4 Všeobecných obchodných podmienok v zmysle ktorej sa zmluvné strany dohodli, že v prípade zániku alebo zrušenia zmluvy o úvere nezanikajú nároky veriteľa zo zmluvy o úvere alebo s ňou súvisiace, ktoré vznikli pred skončením zmluvy alebo v súvislosti s jej skončením súd posúdil za neprijateľnú v súlade s § 153 ods. 3 a 4 O. s. p. Poukázal na to, že uvedená podmienka je formulovaná v obchodných podmienkach zmluvy, je predpripravená na formulári, ktorej obsah nemala možnosť odporkyňa ovplyvniť individuálne. Z dôvodu, že odporkyňa navrhovateľovi zaplatila viac (1.544,42 Eur) ako si v skutočnosti od navrhovateľky požičala (1.327,76 Eur) návrh zamietol. O trovách konania nerozhodol z dôvodu, že úspešná odporkyňa si trovy neuplatnila.

Na odvolanie navrhovateľky Krajský súd v Trenčíne rozsudkom z 12. septembra 2013 p. zn. 3 Co 4/2012 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Stotožnil sa so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa. Mal za to, že na odstúpenie od zmluvy o revolvingovom úvere dopadá právna úprava občianskeho práva a nie obchodného práva. Určenie zmluvnej podmienky v článku 8.4 Všeobecných obchodných podmienok zmluvy o úvere súdom prvého stupňa považoval za správny. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 a § 151 O. s. p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala navrhovateľka dovolanie z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. Navrhla ho zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Uviedla, že zmluva o úvere bola uzavretá v súlade s ustanoveniami zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch v znení neskorších predpisov a zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka. Neoddeliteľnou súčasťou tejto zmluvy o úvere sú Všeobecné obchodné podmienky navrhovateľky vytlačené na rubovej strane tlačiva zmluvy a prílohy 1 - 3 sú neoddeliteľnou súčasťou zmluvy o úvere. Odporkyňa podpisom zmluvy o úvere potvrdila, že sa so zmluvou o úvere oboznámila, súhlasí s ňou a uzatvára ju v súlade so slobodou a vážnou vôľou. Svojím podpisom zobrala na vedomie, že Všeobecné obchodné podmienky vytlačené na rubovej strane tlačiva zmluvy a prílohy 1 - 3 sú neoddeliteľnou súčasťou zmluvy o úvere. Podľa názoru navrhovateľky zmluva o revolvingovom úvere spĺňa všetky náležitosti uvedené v zákone č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľskom úvere v znení neskorších predpisov a Obchodného zákonníka. Napriek tomu, že sa v danom prípade jedná o spotrebiteľský úver, nie je možné Zmluvu o revolvingovom úvere ako celok považovať za občianskoprávnú zmluvu. Podľa názoru navrhovateľky je možné na právny vzťah medzi navrhovateľkou a odporkyňou aplikovať len tie ustanovenia Občianskeho zákonníka, ktoré sa výslovne týkajú úpravy spotrebiteľských zmlúv, inak sa však zmluva o úvere posudzuje ako obchodný záväzkový vzťah. Poukázala tiež na to, že právna úprava odstúpenia od zmluvy je v Obchodnom zákonníku komplexnou a preto ustanovenia Občianskeho zákonníka sa nepoužívajú. Obchodný zákonník nehovorí o zrušení zmluvy, ale o zániku zmluvy, čo je obsahovo totožné. Rozdielne je však stanovený moment zániku (zrušenia) zmluvy, pretože zmluva zaniká, keď odstúpenie od zmluvy je doručené druhej zmluvnej strane (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. septembra 2009 sp. zn. 1 M Obdo V 2/2007). Zo zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľskom úvere platnom a účinnom v čase uzavretia zmluvy o úvere nevyplýva, že v prípade uzavretej zmluvy o úvere pôsobí Občiansky zákonník ako lex specialis k Obchodnému zákonníku a to aj s poukazom na § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Citované ustanovenie nemôže byť interpretované tak, že na všetky nároky vyplývajúce zo spotrebiteľských zmlúv majú byť aplikované výlučne ustanovenia Občianskeho zákonníka, ale tak, že len ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách sú jednostranne kogentné (§§ 52 - 54, §§ 612 - 627 Občianskeho zákonníka), t. j. aj voči Obchodnému zákonníku. Navrhovateľka tiež poukázala na čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (každý má právo na to, aby sa jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu). Žiadala rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Odporkyňa sa k dovolaniu navrhovateľky nevyjadřila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), ktorá je zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O. s. p.), z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľky nie je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Podľa § 238 ods. 1 O. s. p. je dovolanie prípustné, ak smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Ide o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno úspešne napadnúť (len) právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, aj to však nie v každom prípade, ale iba ak podanie dovolania pripúšťa zákon (§ 236 ods. 1 O. s. p.). V danom prípade je dovoláním napadnutý potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, v ktorom ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4. Dovolanie navrhovateľky je v dôsledku toho prípustné (§ 238 ods. 1 O. s. p.).

Zmyslom dovolania je preskúmanie napadnutého rozhodnutia - v prípadoch stanovených zákonom - z hľadiska v zákone určených dovolacích dôvodov a dosiahnutie nápravy tam, kde rozhodnutie napadnuté dovoláním nemôže obstáť z aspektu opodstatnenosti v dovolaní uplatneného dovolacieho dôvodu. Dovolanie je v uvedenom zmysle zároveň procesný prostriedok (nástroj), ktorým zákon vytvára účastníkovi konania procesnú možnosť, aby v prípadoch (a za podmienok) v zákone uvedených spochybnil (opodstatneným uplatnením dovolacieho dôvodu) správnosť konania alebo rozhodovania odvolacieho súdu a dosiahol nápravu väd alebo nesprávností napadnutého rozhodnutia.

Mimoriadna povaha dovolania v rámci systému opravných prostriedkov sa prejavuje aj v tom, že účastník konania nemôže úspešne podať dovolanie z akéhokoľvek dôvodu, ale len z dôvodu uvedeného v zákone (z tzv. dovolacieho dôvodu). Občiansky súdny poriadok upravuje tri samostatné dovolacie dôvody. Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O. s. p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O. s. p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Treba dodať, že dovolací súd je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil; dovolacie dôvody neposudzuje podľa toho, ako ich označil dovolateľ, ale podľa ich obsahu.

Pre účely predmetného dovolacieho konania je vhodné zdôrazniť, že dovolanie nie je „ďalším odvoláním“ a nemožno sa ním úspešne domáhať revízie skutkových zistení súdov nižších stupňov ani výsledkov nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie. Posúdiť správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy. Dovolacie konanie má prieskumnú povahu a so zreteľom na ňu dovolací súd, na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu, nemá možnosť vykonávať dokazovanie (viď § 243a ods. 2 veta druhá O. s. p.).

V zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O. s. p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O. s. p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O. s. p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O. s. p. a tiež inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O. s. p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie

odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O. s. p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O. s. p. Dovolateľka žiadnu z týchto väd nenamietala a jej existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Dovolateľka namieta, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

V predmetnej veci dovolateľka vymedzila tento dovolací dôvod tým, že podľa jej názoru zmluva o revolvingovom úvere spĺňa všetky náležitosti uvedené v zákone č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľskom úvere v znení neskorších predpisov a Obchodného zákonníka. Napriek tomu, že sa v danom prípade jedná o spotrebiteľský úver, nie je možné Zmluvu o revolvingovom úvere ako celok považovať za občianskoprávnú zmluvu. Podľa názoru navrhovateľky je možné na právny vzťah medzi navrhovateľkou a odporkyňou aplikovať len tie ustanovenia Občianskeho zákonníka, ktoré sa výslovne týkajú úpravy spotrebiteľských zmlúv, inak sa však zmluva o úvere posudzuje ako obchodný záväzkový vzťah.

Zmluva, ktorá je predmetom konania bola vymedzená súdmi oboch stupňov ako spotrebiteľská zmluva, s ktorou kvalifikáciou dovolací súd súhlasí. Na to, aby sa súkromnoprávna zmluva mohla považovať za spotrebiteľskú zmluvu, musí byť splnená podmienka, že zmluvnými stranami sú na jednej strane dodávateľ a na druhej strane spotrebiteľ, ktorý nemohol individuálne ovplyvniť obsah dodávateľom vopred pripraveného návrhu na uzavretie zmluvy. Právnu úpravu spotrebiteľských zmlúv obsahuje v ustanoveniach § 52 a nasl. Občiansky zákonník. Režim spotrebiteľských zmlúv (zmlúv na ochranu spotrebiteľa) bol do Občianskeho zákonníka doplnený novelou zákona č. 150/2004 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. apríla 2004. Jej cieľom bolo zabezpečiť harmonizáciu slovenského zmluvného práva s európskym spotrebiteľským právom dosiahnutého v tejto oblasti. Právna úprava spotrebiteľskej zmluvy je súčasťou nového právneho odvetvia tzv. spotrebiteľského práva, ktoré zahŕňa tak normy súkromného práva, ako aj verejného práva. Toto odvetvie práva sa vyznačuje prevahou kogentných noriem a predstavuje určitú odchýlku od všeobecnej koncepcie súkromného práva vychádzajúcej zo zásady zmluvnej autonómie. Spotrebiteľské právo túto zásadu modifikuje za účelom zvýšenej ochrany slabšieho účastníka spotrebiteľského zmluvného vzťahu, ktorým je spotrebiteľ. Ustanovenia Občianskeho zákonníka o spotrebiteľských zmluvách majú preto povahu osobitných ustanovení Občianskeho zákonníka vo vzťahu k zmluvným typom upraveným v ôsmej časti Občianskeho zákonníka. Verejnoprávnou ochranu spotrebiteľa garantuje najmä zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa. Súkromnoprávna ochrana spotreba náleží Občianskemu zákonníku a samostatným zákonom, ktoré boli prijaté v nadväznosti na niektoré smernice EÚ.

Podľa § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka je spotrebiteľskou zmluvou každá zmluva, bez ohľadu na právnu formu, ak ju uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom. Smernica 93/13/EHS k tomu uvádza, že spotrebiteľ musí mať rovnakú ochranu na základe zmlúv uzatvorených ústne alebo písomne bez ohľadu na to, či sú podmienky zmluvy obsiahnuté v jednom alebo viacerých dokumentoch.

Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa sú spotrebiteľskými zmluvami zmluvy uzavreté podľa Občianskeho zákonníka alebo Obchodného zákonníka, ako aj všetky iné zmluvy, ktorých charakteristickým znakom je, že sa uzatvárajú vo viacerých prípadoch a je obvyklé, že spotrebiteľ obsah zmluvy podstatným spôsobom neovplyvňuje.

Spotrebiteľskou zmluvou je akákoľvek súkromnoprávna zmluva, ktorá sa vyznačuje definičnými znakmi uvedenými v § 52 ods. 1 OZ a smernici 93/13/EHS, bez ohľadu na to, či je upravená Občianskym zákonníkom, Obchodným zákonníkom alebo inými osobitným zákonom. Z toho vyplýva, že ustanovenia Občianskeho zákonníka o spotrebiteľských zmluvách je potrebné použiť aj na právne vzťahy, ktoré

vznikajú na základe iných zákonov z oblasti súkromného práva. Teda na ustanovenie o neprijateľných zmluvných podmienkach sa vzťahuje na všetky druhy a typy zmlúv, v ktorých účastníci vystupujú ako spotrebiteľ a dodávateľ, bez ohľadu na to, či daný zmluvný typ upravuje Občiansky zákonník, Obchodný zákonník alebo iný zákon.

Popretím úveru sa nemôže rozumieť stav, ak súd aplikuje ustanovenie § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktoré má svoj obsah a ktorým zákonodarca sledoval dôležitý cieľ v spotrebiteľských zmluvách bez ohľadu na typ zmluvy, teda aj v prípade absolútnych obchodov (absolútne obchody sú vzťahy regulované Obchodným zákonníkom bez ohľadu na povahu účastníkov zmluvy). Zo žiadneho ustanovenia zákona nevyplyva, že by z pôsobnosti ustanovenia § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka boli vylúčené niektoré typy spotrebiteľských zmlúv.

Zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchýliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon priznáva, alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie (§ 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Ustanovenie § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka je ustanovením *lex specialis* s dopadom na všetky spotrebiteľské zmluvy vrátane úverov. Ak by z pôsobnosti ustanovenia § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka mali byť vyňaté niektoré typy spotrebiteľských zmlúv, zákonodarca by to explicitne upravil. To platí aj na typy upravené v Obchodnom zákonníku (viď rozsudok NS SR vo veci 5 M Cdo 20/2009).

Ustanovenie § 54 Občianskeho zákonníka je nekauzistické ustanovenie zákona („...ani inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie“) sledujúce *inter alia* vylúčenie dopadu nepriaznivejšieho právneho následku na spotrebiteľa oproti následku, ktorý konkurenčne dopadá na spotrebiteľa podľa „tohto“ zákona.

Presadzovanie obchodného práva na inštitúty upravené v kódexe o občianskych právach len s poukazom na argumentáciu o úveroch je argumentačne zjednodušené. Sám zákonodarca napríklad pri spotrebiteľských úveroch, medzi ktoré patria aj úvery, neodkázal pri odstúpení od zmluvy na úpravu Obchodného zákonníka, ale odkazovou poznámkou pod č. 19 pri § 5 zákona č. 258/2001 Z. z. odkázal na právnu úpravu v Občianskom zákonníku, aj keď za spotrebiteľské úvery sa považujú aj úvery ako absolútne obchody a Obchodný zákonník má vlastnú úpravu odstúpenia od zmluvy. Aj keď podľa legislatívnych pravidiel vlády nemajú odkazové poznámky normatívnu povahu, uvedený odkaz zákonodarcu názory o absolútnej prednosti právnej úpravy obchodného práva na spotrebiteľské úverové vzťahy relativizuje.

Vzhľadom na uvedené možno uzavrieť, že dovolaním vytýkané nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.) nie je dôvodné a keďže neboli zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p., ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia a ani vady konania uvedené v § 237 O. s. p., Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie navrhovateľky podľa § 243b ods. 1 O. s. p. zamietol.

V dovolacom konaní procesne úspešnej odporkyni vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti navrhovateľke, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 v spojení s § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O. s. p.). Dovolací súd však odporkyni náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, lebo nepodala návrh na uloženie tejto povinnosti (§ 151 ods. 1 O. s. p.).

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.